УДК 94(438).081
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.4.13

Зварич Роман Васильович,
кандидат історичних наук (доктор філософії),
викладач кафедри педагогіки та методик
навчання освітніх галузей і технологій початкової освіти
Коломийського педагогічного фахового коледжу
Івано-Франківської обласної ради
orcid.org/0000-0003-3936-3602
romanzvarychphd@ukr.net

ЛЬВІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ СУД ПРО ПОЛІТИЧНІ СПРАВИ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ ЗА ДЖЕРЕЛАМИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті досліджується державна політика Другої Речі Посполитої в міжвоєнний період крізь призму судової практики Львівського окружного суду (1919–1939 рр.). Мета роботи – висвітлити джерельну базу судових розглядів Малопольської Всходні в державній політиці Другої Речі Посполитої на прикладі архівних документів, зокрема Державного архіву Львівської області в частині Львівського окружного судочинства міжвоєнного періоду. Методологія ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, включно з аналізом, синтезом, науковим абстрагуванням, хронологічним, типологічним тощо. Наукова новизна полягає в тому, що вперше в сучасній історичній науці проаналізовано й систематизовано оригінальні історичні джерела, архівні документи, які висвітлюють політичні напрями державної політики в судочинстві Другої Речі Посполитої на теренах Львівського судового округу Східної Малопольщі – етнічно-української території, яка в міжвоєнний період входила до складу Польської держави. Виокремлено 11 комплексів політичних судових процесів, які розглядав Львівський окружний суд у 1919-1939 рр., що загалом становить 327 судових справ. Значущим, на наш погляд, є те, що всі вказані судові процеси переважно спрямовувалися на недопущення найменшої образи авторитету органів державної влади Другої Речі Посполитої, що в сьогоднішньому демократичному світі не може вважатися предметом розгляду кримінальним відділом судової інстанції. У міжвоєнний період судова система Другої Речі Посполитої, зокрема Львівський окружний суд, стала інструментом реалізації державної політики централізації та асиміляції. Аналіз архівних джерел засвідчує, що політичні процеси мали на меті не лише переслідувати інакодумців, а й обмежувати права українців. Отже, наша розвідка підкреслює значення джерелознавства у вивченні соціогуманітарних процесів та державотворчих трансформацій.

Ключові слова: кримінальний відділ, образа польської держави, образа президента Польщі, спротив поліцейському, архівні документи, українській військові, польсько-українська війна.

Zvarych Roman,
Candidate of Historical Sciences (PhD),
Instructor at the Department of Pedagogy and Teaching
Methods of Educational Fields and Technologies of Primary Education
Kolomyia Pedagogical Professional College
of the Ivano-Frankivsk Regional Council
orcid.org/0000-0003-3936-3602
romanzvarychphd@ukr.net

LVIV DISTRICT COURT ON POLITICAL CASES OF THE INTERWAR PERIOD BASED ON SOURCES FROM THE STATE ARCHIVES OF LVIV REGION

The goal of the research is to highlight the source base of judicial proceedings in Eastern Lesser Poland within the state policy of the Second Polish Republic, based on archival documents – particularly those of the State Archive

© Зварич Р. В., 2025
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

of the Lviv Region regarding the activities of the Lviv District Court during the interwar period. Methodology is grounded in the application of general scientific and specialized research methods, including analysis, synthesis, scientific abstraction, as well as chronological and typological approaches, among others. Scientific novelty. For the first time in contemporary historical scholarship, an analysis and systematization of original historical sources and archival materials has been carried out. These documents shed light on the political directions of the state policy of the Second Polish Republic in the judiciary on the territory of the Lviv judicial district of Eastern Lesser Poland – an ethnically Ukrainian region that was part of the Polish state during the interwar period. Conclusions. We have identified 11 sets of political trials examined by the Lviv District Court between 1919 and 1939, totaling 327 legal cases. Notably, in our view, the primary aim of these trials was to prevent any perceived offense to the authority of the state institutions of the Second Polish Republic – an approach that, in today's democratic world, would not fall under the jurisdiction of criminal court proceedings. During the interwar period, the judicial system of the Second Polish Republic, particularly the Lviv District Court, functioned as a tool for implementing policies of centralization and assimilation. The analysis of archival sources confirms that the political trials aimed not only at persecuting dissenters but also at restricting the rights of Ukrainians. Therefore, our study emphasizes the importance of source studies (historical source criticism) in exploring socio-humanitarian processes and state-building transformations.

Key words: Criminal Department, insult to the Polish state, insult to the President of Poland, resistance to a police officer, archival documents, Ukrainian soldiers, Polish-Ukrainian War.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростає актуальність оновлених концептуальних підходів до осмислення суспільно-політичних реалій, переоцінки геополітичної ролі України в системі міжнародно-договірних відносин, а також необхідності вдосконалення механізмів державного впливу на регулювання соціальних процесів. Аналіз історичних форм державності різних народів, а також національно-політичних взаємодій набуває особливої наукової ваги в контексті цих завдань. Щодо цього обґрунтованим видається дослідження міжвоєнного періоду як етапу трансформації політичних режимів у новопосталих або відновлених суверенних державах, що супроводжувався системною державною політикою утисків щодо національних меншин, зокрема з боку Другої Речі Посполитої. Остання намагалася утвердити максимальну централізацію та потугу польської державності, розширити територіальні межі та забезпечити власне домінування в післявоєнному європейському просторі під гаслом стабільності та миру. Правова система Другої Речі Посполитої характеризувалася складною структурою уповноважених інституцій, які забезпечували реалізацію судової влади, зокрема через діяльність судових органів, органів прокуратури, поліції, елементів місцевого самоврядування тощо.

Політичні судові процеси Другої Речі Посполитої дають змогу сформувати цілісне бачення державної політики міжвоєнної Польщі на територіях, які були інкорпоровані в польську державу 1918–1939 рр. Таким прикладом, що відображає системність урядової політики Другої Речі Посполитої, є Львівський окружний суд, який забезпечував відправлення польського судочинства у Львівському воєводстві в політичних провадженнях.

Аналіз останніх публікацій. У монографії І. Гловацького представлено архівні джерела політичних судових процесів за участі українських адвокатів (Гловацький, 2003), Т. Пащук досліджував документи архівних установ Волинської області щодо висвітлення в них правового становища політичних в'язнів Другої Речі Посполитої (Пащук, 2015). Серед дисертацій, у яких окремо звертається увага на архівні документи, можна виокремити роботу В. Міська «Політика Польщі щодо ліворадикального руху в Західній Україні (1918–1939)» (Місько, 2011), де автор приділив увагу цьому аспекту діяльності судових органів; далі варто актуалізувати праці І. Шевчука «Організація і діяльність органів прокуратури Республіки Польща на території Східної Галичини» (Шевчук, 2008), О. Разиграєва «Польська державна поліція в Західній Волині: 1919–1926 рр.» (Разграєв, 2009), О. Липитчук «Система судових органів та судочинство Республіки Польща» (Липитчук, 2004), В. Комара «Українське питання в національній політиці Польщі (1935–1939 рр.)» (Комар, 1998), М. Геника «Українське питання у діяльності польських патріотичних партій (1920–1926)» (Геник, 1997) та ін. Попри ґрунтовне вивчення науковцями суспільно-політичного становища Малопольської Всходні, включно з діяльністю органів державної влади міжвоєнної Польщі, виявленню й систематизації архівних джерел

стосовно судочинства Східної Малопольщі в державній політиці Другої Речі Посполитої приділяється ще не достатньо уваги.

Мета дослідження. Проаналізувати документи Державного архіву Львівської області та збагатити вітчизняну історичну науку джерелами про політичні процеси Другої Речі Посполитої, зокрема на прикладі Львівського окружного суду.

Виклад основного матеріалу. Сучасному стану розвитку всього наукового знання притаманні різновекторні тенденції. Серед них переважає прагнення до концептуалізації, розвиток спеціалізації, можливо навіть надмірної. Унаслідок цього маємо постійне збільшення кількості різноманітних наук. З іншого боку – усвідомлення синтетичного характеру знання, взаємозалежності, взаємопроникнення та навіть переплетіння великих сегментів наук. У царині галузі знань про людину в суспільстві це призвело до формування вагомого соціогуманітарного напряму, з його розмаїттям окремих наук й усвідомленням їх вихідної єдності. Адже всі вони мають за об'єкт людину, суспільство, створене нею, та середовище, що її оточує. Закономірно постає питання про наріжний монолітний фундамент такої єдності. На його роль цілком природно має претендувати така наука, як джерелознавство. Адже саме на ній розбудована вся соціогуманітарна галузь знань. Її складники – історичні, правові, мовні, літературознавчі, філософські, соціологічні, політичні, культурологічні, етнологічні тощо науки – засадничо не можуть існувати без цього. Будь-яка гуманітарна дисципліна починається з окреслення джерельної бази, на якій вона ґрунтується. З огляду на це, джерелознавство варто розглядати як цикл фундаментальних соціогуманітарних наук. Позаяк саме воно створює ретроспективне підґрунтя для розвитку всієї галузі знань про людину та суспільство. Джерелознавство виявляється тим вузлом, який пов'язує минуле й сьогодення. Водночас це наріжний камінь, на якому будується майбутнє (Папакін, 2024, с. 185, 186).

Серед історичних джерел про політичні судові процеси Другої Речі Посполитої вирізняється комплекс судових проваджень Львівського окружного суду, які вміщені в архівних документах Державного архіву Львівської області. У фонді № 11 «Львівський окружний суду» включено 29 описів, які у своїй частині відображають напрями політики Другої Речі Посполитої в судових справах Львівського воєводства.

Українсько-польська війна 1918–1919 рр. частково була наслідком протистояння польської та української візії майбутнього, сформованих істориками наприкінці XIX – на початку XX ст. У центрі польської візії стояла «політична нація», що утворилася в межах Речі Посполитої і відбудову якої вважали завданням повернення «історичної справедливості». Українське бачення спиралося на модель «етнічної нації». Обидві ці візії базувалися на мітологізованих картинах минулого (Зашкільняк, 2008, с. 129). У безвиході керівництво Директорії восени 1919 р. розпочало перемовини з польською стороною, які 2 грудня завершилися підписанням їхніми делегатами декларації з визнання польських вимог, зокрема українсько-польського кордону по річці Збруч, та загалом втратою держави. Власне після поразки Західноукраїнської Народної Республіки в українсько-польській війні під юрисдикцію Польщі й потрапила Галичина (Литвин, 1998). Мотиви інкорпорації краю до Польської держави були різними, серед них, зокрема, уявлення про цю територію як невіддільний складник давньої Речі Посполитої (Голик, 2015, с. 305).

Варто згадати, що першу конкретну спільну гарантію з боку всіх союзників «відновлення Польщі в її історичних та географічних кордонах» надано 2 березня 1918 р. в місті Яссах у Румунії (Дейвіс, 2008, с. 735). Декларацію про відновлення Польщі публічно повторили в спільній ноті Франція, Велика Британія, Італія та США 3 червня 1918 р. Вони засвідчили, що утворення незалежної і об'єднаної Польщі, з доступом до моря, становить одну з умов тривалого й справедливого миру, відновлення панування в Європі закону (Баран, 1995, с. 8). Однією з найбільш підтримуваних ідей зовнішніх світових гравців на міжнародній арені було створення нового світового порядку на Європейському континенті, що передбачав становлення сильної Другої Речі Посполитої на противагу московії.

При цьому національно-визвольний рух, який ставив собі за мету антибільшовицьку позицію, мав місце і в українотворенні – УВО, УГА, армія УНР, ОУН. Однак щодо створення

єдиної сильної Української держави на противагу московитському більшовизму-комунізму країни Антанти нехтували, незважаючи на державотворчі прагнення Української нації. Активну роль у обороні української ідентичності відігравали суди та політичні судові процеси Другої Речі Посполитої, зокрема у справах перетину державного кодону Другої Речі Посполитої.

Опис № 1 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 1, арк. 1–7) вказаного фонду передбачає такі види політичних процесів, що розглядалися Кримінальним відділом Львівського окружного суду в 1919–1939 рр. справи про обвинувачення: в прояві неповаги до польської держави (справи № 1–4, 8); у невиконанні рішень місцевої влади (справа № 81); в образі польської держави (справи № 5, 6); в образі австрійського уряду (справа № 7); у спротиві представникам державної влади (справи № 9, 27, 28); в образі маршала Пілсудського (справа № 10); в образі польської армії (справа № 11); в участі в погромі поміщицької садиби (справи № 12, 13); в образі поліцейських (справи № 15–17); в спротиві поліцейському (справи № 18–24); у вчиненні спротиву судовому виконавцю (справа № 25); в образі в друкованих матеріалах (справи № 29, 30); в образі в друках редактора газети «Хвиля» і редактора газети «Трибуна польська» (справи № 30, 31); у проїзді без пропуску в прикордонній зоні (справа № 43); у дезертирстві та шпіонажі (справа № 54); колишніх вояків української армії Іванца Владислава, Костянтина та інших у вбивстві польських військовополонених (справа № 86); у співучасті у вбивстві й грабежі під час воєнних дій у 1919 р. (справа № 110); колишнього хорунжого української армії в убивстві та зґвалтуванні (справа № 111); в убивстві в убивстві й крадіжці в листопаді 1919 р. (справа № 147); в співучасті в убивстві польського військовослужбовця (справа № 150);

Так, за наявністю вказаних політичних процесі можна систематизувати судові справи, які розглядалися кримінальним відділом Львівського окружного суду в 1919–1939 рр. у такі комплекси:

1) справи про обвинувачення за неповагу чи образу держави Другої Речі Посполитої та її органів, усього справ – 12, окремо серед цієї групи виокремлюють справи в образі в друкованих матеріалах, усього справ – 4. Важливо, що польський Львівський окружний суд також розглядав справу проти образи австрійського уряду. Отже, польське правосуддя ретельно відстежувало суспільно-політичні ситуації, які б негативно відбивалися на авторитеті органів державної влади Другої Речі Посполитої і самої польської держави чи загалом суспільної організації – держави, за винятком української;

2) справи про обвинувачення в спротиві чи невиконанні рішень органів державної влади Другої Речі Посполитої – 9 судових справ;

3) справи про погроми поміщицької власності – 2;

4) справи про порушення прикордонного режиму та шпіонаж – 2;

5) справи проти українських військових за вбивство під час воєнних дій 1919 р. – 5 справ. Ураховуючи період польсько-української війни 1918–1919 рр. та періоди існування української державності 1917–1923 рр., до категорій суспільно-політичних судових справ Державний архів Львівської області уналежнює справи про вбивство та втечу з тюрми, госпіталю чи пологового будинку – 62, розпочалися в 1919 р.

Наступний опис фонду 11 «Львівський окружний суд», № 4 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 4, арк. 1–10) містить політичні судові процеси, які розглядав кримінальний відділ у 1922–1939 рр., а саме справи про обвинувачення: за прояв неповаги до польської держави (справи № 4–12); за образу польської держави (справи № 13–17); за спротив поліцейському (справи № 18–29); за образу посадових осіб (справи № 30–31); редактора газети «Газета щоденна» (справи № 33–35); редактора газети «Справедливість» (справи № 36, 37); за образу в друках (справи № 38–40); за агітацію проти виборів у сейм (справи № 42–51); за нелегальний перетин польського кордону (справи № 75, 76).

Так, за результатами аналізу судових справ в описі 4 вирізняють такі комплекси:

1) справи про обвинувачення за неповагу чи образу держави Другої Речі Посполитої або посадових осіб – 16;

2) справи проти свободи друку – 8;

3) справи про обвинувачення за агітацію проти виборів у сейм – 10;

4) справи про обвинувачення за нелегальний перехід польського кордону – 2 справи.

Опис № 16 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 16, арк. 1–4) розглядуваного фонду Державного архіву Львівської області представляє політичні судові процеси кримінального відділу Львівського окружного суду в 1934 р., а саме справи про обвинувачення: за прояв неповаги польській владі (справа № 1–3, 5, 23), окремо виділено підсудного в особі греко-католицького священника; за образу президента Другої Речі Посполитої (справи № 4, 22); за прояв презирства до польської влади, окремо виділено підсудного в особі завідувача школи (справи № 5–11); за образу польської держави (справи № 12–15, 17–21,24); за образу польського народу (справа № 16);

Отже, у вказаному описі архівні документи відображають політичні судові процеси Другої Речі Посполитої, які спрямовувалися проти осіб, невдоволених польським суверенітетом на українських землях. Усі судові справи можна сформувати в комплекс:

1) справи про обвинувачення за образу, прояв неповаги, презирства до органів державної влади Другої Речі Посполитої та основного його джерела – польського народу, який колонізаторським методом усупереч демократичним принципам, установленим 14 пунктами президента США В. Вільсона, насаджував польський суверенітет. Такий стан речей передбачав усупереч волі Українського народу визнання органів влади чужоземного польського народу, польської влади Другої Речі Посполитої.

Опис № 17 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 17, арк. 1–4) передбачає діяльність кримінального відділу Львівського окружного суду в 1935–1939 рр. та перелік судових справ про обвинувачення: за прояв неповаги до польської буржуазної влади (справи № 2–4); за презирство до польської держави (справи № 5–8); за образу польського буржуазного уряду (справи № 9–20); за образу польської буржуазної держави (справи № 21–23); за образу польського народу (справи № 24, 25).

Так, у фонді 11 «Львівський окружний суд», описі № 17 також уміщується комплекс судових справ політичних судових процесів Другої Речі Посполитої:

1) справи про обвинувачення за образу, прояв неповаги, презирства до органів державної влади Другої Речі Посполитої та основного його джерела – польського народу.

Опис № 18 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 18, арк. 1–5) передбачає діяльність кримінального відділу Львівського окружного суду у 1936–1937 рр. та перелік судових справ про обвинувачення: за прояв презирства до пам'яті Пілсудського (справа № 5); за презирство до польського буржуазного уряду (справи № 6–12); за образу польської буржуазної держави (справи № 13–29, 34–38).

Так, опис № 18 передбачає комплекс судових справ:

1) справи про обвинувачення за презирство й образу Другої Речі Посполитої та її органів державної влади.

Опис № 19 (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 19, арк. 1–3) передбачає діяльність кримінального відділу Львівського окружного суду тільки в 1937 рр., у політичних справах про обвинувачення: за прояв неповаги до польської буржуазної держави (справи № 1–12), одна справа спрямовується в поєднанні за прояв неповаги до Пілсудського); за образу польської буржуазної держави (справи № 13–25); за образу польського народу (справа № 27); за образу поліцейського (справа № 28);

Опис № 20 – у 1938 р. (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 20, арк. 1–7): за неповагу до польської держави (справи № 1–19); за прояв презирства до поляків (справа № 20); за прояв неповаги до польської влади (справи № 21–29); за прояв презирства до польських державних знаків (справи № 30, 31); за прояв презирства до польської держави (справи № 32–36); за образу польської буржуазної держави (справи № 37–45); за образу Пілсудського (справи № 46–53); за образу президента Другої Речі Посполитої (справи № 54–56); за образу польської армії (справа № 57); за образу польського народу (справи № 58–60);

Опис 21 – у 1939 р. (Держархів Львівської області, ф. 11, оп. 21, арк. 1–4): за виступи проти польського уряду (справи № 1, 2); за прояв презирства до польського уряду (справи № 3–10); за образу польської буржуазної держави (справи № 11–16); за образу польської армії і маршалка Пілсудського (справа № 17); за образу польського президента (справи № 18–23); за образу гербових знаків польської буржуазної держави (справа 24); за образу польського законодавства (справа № 25); за вживання української мови в службовий час в управлінні гміни (справа

№ 26); за образу польського народу (справи № 27, 28); за спробу зриву виборів, порушення правового регулювання процесу виборів, образу посадових осіб (справи № 33, 35); за свободу друку (справа № 34).

Так, в описах 19-21 простежуються аналогічні комплекси справ з виділенням судових процесів за обвинуваченням про висловлення проти польської армії, гербових знаків Другої Речі Посполитої, проти польського законодавства, за вживання української мови посадовою особою, за порушення процесу виборів та свободи друку.

Варто зазначити, що, попри наявність політичних судових процесів Другої Речі Посполитої за вживання української мови посадовими особами при виконанні ними службових обов'язків, однією з найпомітніших акцій, організованих галицькими правозахисниками на підтримку справедливих домагань українців щодо їхнього соціально-політичного становища в Польщі, була діяльність з формування та реалізації активної громадянської і правової позиції щодо вільного розвитку й використання української мови в усіх сферах суспільного життя, насамперед у судочинстві. Провідну роль у цій надважливій справі відіграв Союз українських адвокатів, завданням якого, як професійного адвокатського об'єднання, за словами його голови доктора Костя Левицького, «…є не тільки боронити станові права членів палєстри, а й права загальнонаціональних, бо українські адвокати є не лише виконавцями одної професії, а й насамперед громадянами й громадськими діячами» (Ганкевич, 1934, с. 60).

Участь у правозахисному русі у Західній Україні, що був організований українськими адвокатами у відповідь на дискримінаційну політику польського уряду щодо українців у Другій Речі Посполитій, стала, наприклад, для Володимира Старосольського важливим практичним досвідом, справою, над якою він плідно працював як адвокат та громадський діяч і в якій виразно втілювалися основні його політичні та наукові погляди й ідеї. Захист мовних прав українців як один із пріоритетних напрямів цієї участі спрямований насамперед на вирішення актуальних проблем тогочасного українського національного та суспільно-політичного життя, збереження ідеї незалежної національної української державності (Ковальчук, 2015, с. 84).

Висновки. Отже, ми виокремили 11 комплексів політичних судових процесів, які розглядав Львівський окружний суд у 1919–1939 рр., що загалом становить 327 судових справ:

1) справи про обвинувачення за неповагу чи образу держави Другої Речі Посполитої та її органів, усього справ – 203, окремо серед цієї групи виокремлюють справи в образі в друкованих матеріалах, усього справ – 13.

2) справи про обвинувачення в спротиві чи невиконанні рішень органів державної влади Другої Речі Посполитої – 9;

3) справи про погроми поміщицької власності – 2;

4) справи про порушення прикордонного режиму та/або шпіонаж – 4;

5) справи проти українських військових за вбивство під час воєнних дій 1919 р. і вбивство в період польсько-української війни – 67;

6) справи про обвинувачення за агітацію проти виборів – 12;

7) справи про обвинувачення за образу польського народу – 10;

8) справи про обвинувачення за виступи проти польського уряду – 2;

9) справи про обвинувачення за образу гербових знаків польської буржуазної держави – 3

10) справи про обвинувачення за образу польського законодавства – 1;

11) справи про обвинувачення за вживання української мови в службовий час в управлінні гміни – 1.

Значущим, на наш погляд, є те, що всі вказані судові процеси переважно спрямовувалися на недопущення найменшої образи авторитету органів державної влади Другої Речі Посполитої, що в сьогоднішньому демократичному світі не може вважатися предметом розгляду кримінальним відділом судової інстанції.

Список використаних джерел:

Баран, З. (1995). Відродження і становлення Польської держави. 1918–1921 рр. : текст лекцій. Львів. 52 с.

Ганкевич, Л. (1934). Десятиліття Союзу Українських Адвокатів. *Ювілейний Альманах Союзу Українських Адвокатів*. Львів. С. 38–73.

Геник, М. В. (1997). Українське питання у діяльності польських патріотичних партій (1920-1926) : автореф. дис. … канд. іст. наук. Чернівці. 20 с.

Гловацький, І. Ю. (2003). Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921–1939 рр.). Львів : Тріада плюс. 348 с.

Голик, Р. Й. (2015). Культурна пам'ять і Східна Європа: писемна культура та формування суспільних уявлень в Галичині. Львів. 424 с.

Дейвіс Н. (2008). Боже ігрище: історія Польщі. Київ. 1080 с.

Зашкільняк, Л. (2008). Українсько-польські стосунки XX ст. у суспільній свідомості українців та поляків. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна.* Вип. 2. С. 127–137.

Ковальчук, В. Б. (2015). Адвокатська та громадсько-політична діяльність Володимира Старосольського із захисту мовних прав українців у Другій Речі Посполитій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Юридичні науки*. № 825. С. 79–84.

Комар, В. Л. (1998) Українське питання в національній політиці Польщі (1935-1939 рр.) : автореф. дис. … канд. іст. наук. Чернівці. 20 с.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1919–1939 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 1. Арк. 1–17.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1922–1939 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 4. Арк. 1–10.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1934 р. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 16. Арк. 1–4.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1935–1939 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 17. Арк. 1–4.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1936–1937 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 18. Арк. 1–5.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1937 р. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 19. Арк. 1–3.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1938 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 20. Арк. 1–7.

Кримінальний відділ Львівського окружного суду у 1939 рр. Держархів Львівської області. Ф. 11 «Львівський окружний суд». Оп. 21. Арк. 1–4.

Липитчук, О. В. (2004). Система судових органів та судочинство Республіки Польща : автореф. дис. … канд. юрид. наук. Львів. 20 с.

Литвин, М. (1998). Українсько-польська війна 1918–1919 рр. Львів. 488 с.

Місько, В. В. (2011). Політика Польщі щодо ліворадикального руху в Західній Україні (1918-1939) : автореф. дис. … канд. іст. наук. Тернопіль. 20 с.

Папакін, Г. (2024). Сучасне джерелознавство: статус і роль в українській соціогуманітаристиці. *Український історичний журнал*. Число 2. С. 183. DOI: 10.15407/uhj2024.02.183.

Пащук, Т. В. (2015). Документи Державного архіву Волинської області про правове становище політичних в'язнів II Речі Посполитої (на прикладі Ковельської тюрми 1919-1939 років). Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки. Матеріали II міжнар. наук. конф в 2 ч. Ч. 2. Івано-Франківськ, 20-21 березня 2015 р. Херсон : Вид. дім «Гельветика». С. 16–18.

Разиграєв, О. В. (2009). Польська державна поліція в Західній Волині: 1919–1926 рр. : автореф. дис. … канд. іст. наук. Луцьк. 20 с.

Шевчук, І. І. (2008). Організація і діяльність органів прокуратури Республіки Польща на території Східної Галичини : автореф. дис. … канд. юрид. наук. Київ. 20 с.

References:

Baran, Z. (1995). Vidrodzhennia i stanovlennia Polskoi derzhavy. 1918–1921 rr. : tekst lektsii [The Renaissance and Formation of the Polish State. 1918–1921: Text of lectures]. Lviv, 52 p. [in Ukrainian].

Hankevych, L. (1934). Desiatylittia Soiuzu Ukraiinskyh Advokativ. Iuvileinyi Almanah Soiuzu Ukraiinskyh Advokativ [Decade of the Union of Ukrainian Lawyers. Anniversary Almanac of the Union of Ukrainian Lawyers]. Lviv. P. 38–73 [in Ukrainian].

Henyk, M. V. (1997). Ukrainske pytannia u diialnosti polskykh patriotychnykh partii (1920–1926) [Ukrainian question in the activity of the Polish political parties (1920–1926)] (Candidate's thesis). Chernivtsi. [In Ukrainian].

Hlovatskyi, I. Yu. (2003). Ukrainski advokaty u politychnykh sudovykh protsesakh u Skhidnii Halychyni (1921–1939 rr.) [Ukrainian lawyers in political litigation in Eastern Galicia (1921–1939)]. Lviv. 348 p. [In Ukrainian].

Holyk, R. Y. (2015). Kulturna pamiat i Skhidna Yevropa: pysemna kultura ta formuvannia suspilnykh uiavlen v Halychyni [Holyk R. Y. Cultural Memory and Eastern Europe: Written Culture and the Formation of Social Ideologies in Galicia]. Lviv. 424 p. [in Ukrainian].

Deivis, N. (2008). Bozhe ihryshche: istoriia Polshchi [God's Playground: The History of Poland]. Kyiv, 1080 p. [in Ukrainian].

Zashkilniak, L. (2008). Ukrainsko-polski stosunky XX st. u suspilnii svidomosti ukraintsiv ta poliakiv [Ukrainian-Polish relations of the 20th century in the public consciousness of Ukrainians and Poles]. *Bulletin of Lviv University. Sociological Series*. Issue 2. P. 127–137 [in Ukrainian].

Kovalchuk, V. B. (2015). Advokatska ta hromadsko-politychna diialnist Volodymyra Starosolskoho iz zakhystu movnykh prav ukraintsiv u Druhii Rechi Pospolytii [Kovalchuk V. B. The legal and public-political activities of Volodymyr Starosolsky in the protection of the linguistic rights of Ukrainians in the Second Polish-Lithuanian Commonwealth]. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: Legal Sciences*. No. 825. P. 79–84. [in Ukrainian].

Komar, V. L. (1998). Ukrainske pytannia v natsionalnii politytsi Polshchi (1935–1939 rr.) [Ukrainian question in the national politics of Poland (1935–1939)] (Candidate's thesis). Chernivtsi. [In Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1919–1939 rr [Criminal Department of the Lviv District Court in 1919–1939]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 1. Ark. 1–17 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1922–1939 rr [Criminal Department of the Lviv District Court in 1922–1939*]. State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 4. Ark. 1–10 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1934 r [Criminal Department of the Lviv District Court in 1934]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 16. Ark. 1–4 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1935–1939 rr [Criminal Department of the Lviv District Court in 1935–1939]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 17. Ark. 1–4 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1936–1937 rr [Criminal Department of the Lviv District Court in 1936–1937]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 18. Ark. 1–5 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1937 r [Criminal Department of the Lviv District Court in 1937]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 19. Ark. 1–3 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1938 r [Criminal Department of the Lviv District Court in 1938]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 20. Ark. 1–7 [in Ukrainian].

Kryminalnyi viddil Lvivskoho okruzhnoho sudu u 1939 r [Criminal Department of the Lviv District Court in 1939]. *State Archives of Lviv Region*. F. 11 "Lviv District Court". Op. 21. Ark. 1–4 [in Ukrainian].

Lypytchuk, O. V. (2004). Systema sudovykh orhaniv ta sudochynstvo Respubliky Polshcha [Court System and Legal Proceedings in the Republic of Poland (1918–1939)] (Candidate's thesis). Lviv. [In Ukrainian].

Lytvyn, M. (1998). Ukrainsko-polska viina 1918–1919 rr [Lytvyn M. Ukrainian-Polish War of 1918–1919]. Lviv. 488 p. [in Ukrainian].

Misko, V. V. (2011). Polityka Polshchi shchodo livoradykalnoho rukhu v Zakhidnii Ukraini (1918–1939) [The policy of Poland on Left radical movement in Western Ukraine (1918–1939)] (Candidate's thesis). Ternopil. [In Ukrainian].

Papakin, H. (2024). Suchasne dzhereloznavstvo: status i rol v ukrainskii sotsiohumanitarystytsi [Modern source studies: status and role in Ukrainian socio-humanitarian studies]. *Ukrainian Historical Journal*. Issue 2. P. 183. DOI: 10.15407/uhj2024.02.183.

Pashchuk, T. V. (2015). Dokumenty Derzhavnoho arkhivu Volynskoi oblasti pro pravove stanovyshche politychnykh viazniv II Rechi Pospolytoi (na prykladi Kovelskoi tiurmy 1919–1939 rokiv) [Documents of the State Archives of Volyn region on the legal status of political prisoners of the Second Polish Republic (on the example of the Kovel prison of 1919–1939)]. *Perspektyvni napriamky rozvytku suchasnoi yurydychnoi nauky*. Materialy II mizhnar. nauk. konf. v 2 ch. Ch. 2. Ivano-Frankivsk, 20–21 bereznia 2015 r. [Prospective directions of development of modern legal science. Materials of the II International of science conference in part 2. Part 2. Ivano-Frankivsk, March 20–21, 2015]. Kyiv. Pp 16–18. [In Ukrainian].

Razyhraiev, O. V. (2009). Polska derzhavna politsiia v Zakhidnii Volyni: 1919–1926 rr. [Polish State Police in Western Volhyn : 1919–1926] (Candidate's thesis). Lutsk. [In Ukrainian].

Shevchuk, I. I. (2008). Orhanizatsiia i diialnist orhaniv prokuratury Respubliky Polshcha na terytorii Skhidnoi Halychyny [Organization and activities of bodies of the prosecutor's office of Republic Poland in territory by East Galichina (1919–1939)] (Candidate's thesis). Kyiv. [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 02.10.2025
Дата прийняття статті: 10.11.2025
Опубліковано: 26.12.2025